

Mely punctumokat e szerint vettük ki, Ebesfalvi kereskedő örményeknek assecurálljuk őket, hogy életben, mind magunk mind pedig legitimus successorinkat meg tartani kötelezzük, az mi szokott petsétünkkel és kezünk írásával megerősítettük nevünknek hathatósága és megváltozhatatlan ereje által.

Kelt Fogarasi kastélyunkban 1696. február 7-én.

A p a f f i M i h á l y m. p.

(Forrás: Ávedik Lukács: Szabad királyi Erzsébetváros monográfiája 1896. – hasonmás kiadás, Erdélyi Örmény Múzeum 9., 2004, Kiadó: Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület)

Bálintné Kovács Júlia

Az Azbé, Ázbé Azbej, Ázbej családnevű örményekről – II. rész

Az örmény település

Az Erdélybe való település előtt körülbelül kétszázötven esztendőn át szomszédjai voltak az örmények Gyergyónak. Moldvában Foksán, Tekucs, Berlád, Hokná, Román, Jassy és Botosán nevű városokban laktak. E régebbi lakóhelyük magyarázza meg azt, hogy nem egy tősgyökeres örmény családnak oláh hangzású és jelentésű a családneve. Miután foglalkozásuk a kereskedelem, különösen a marhakereskedés volt, valószínű, hogy a baromtenyésztő székelyekkel már jóval betelepedésük előtt érintkezésben voltak a Piricskei (ma Békási) szoroson át. 1654-ben telepszik le Gyergyóban *Höröz Azbej* és testvére, *Vártig*. Ezek a legelső települők”

Forrás: *Kölönte Béla. Gyergyó története a kialakulástól a határőrség szervezéséig. (Tekintettel a nemzetiségi kérdésre.) Gyergyószentmiklós, 1910*

„Az Ázbej név, egy olyan örmény-magyar családé, amelyik 350 éve él

a Kárpát-medencében, inkább értékeket teremtve az itt élő közösségekben, mint felélve azokat.”

Forrás: *Ázbej Tristan blogdala*

Természetesen nem vállalkozhatom arra, hogy nyomon kövessem ennek a családnak a szerteágazását, hiszen az örmény nagycsaládok leszármazottai - mint az előző részekből is kitűnik, belakták a történelmi Magyarországot, majd még messzebbre is eljutottak.

Ázbej Sándort választottam a következő részek „központi” alakjává, mert születésének 100. évfordulója alkalmával többen is foglalkoztak munkásságával és gazdagnak mondható forrásanyagot találtam róla.

“Egy építész a betonba simuló nemzedékből. Száz éve született Ázbej Sándor”, in: *Zempléni Múzsza 13:4 (2013), 51–60.*

Ázbej Sándor egy hegyaljai faluban, Erdőbényén jött a világra, 1913. augusztus 26-án. Erdélyi örmény család sarja,

A Fővárosi Örmény Klub első összejövetelén: Jobbról, a középső sor szélén tapsol Ázbej Sándor

kereskedő édesapja születése előtt tíz évvel költözött a Zemplénbe, hogy erdőgazdálkodással és szőlőtermesztéssel foglalkozzék. Valószínű, hogy mindig is hegyvidéken élt ez a család, hiszen Erdőbénye előtt közép-Erdélyből, Szamosújvár környékéről a Máramaros vármegyei vadregényes Gyertyánligeten is eltöltöttek pár évet.

A későbbi építész művészeti érdeklődését bátyja, a Münchenbe is megjárta portré- és tájképfestő *Ázbej Imre* ébreszthette fel, aki 1901-ben született még a családtörténet előző állomásán, Gyertyánligeten.

A fiatal fiú minden bizonnyal a testvérét követve iratkozott be a képzőművészeti főiskolára. A gimnáziumi éveket a debreceni és sátoraljaújhegyi piaristáknál töltötte, de 1924–26 között a Sárospataki Református Kollégium diákja is volt, ahol a gimnázium 2-3. osztályait végezte.

Grafikai tanulmányait azonban hamarosan félbehagyta, és inkább építészetet

hallgatott. A műegyetem építész karán 1940-ben diplomázott.

Örmény gyökereiről és keresztyén neveléséről sokáig nem tanúskodtak a munkái, azonban a pályája végén mindkét utóbbi identitása előtérbe került, amikor felkérték a budapesti örmény katolikusok Orlay utcai kápolnájának a kialakítására. Nyilvánvalóan volt kapcsolata az örmény közösséggel, azért kérték Őt fel a kápolna kialakítására.

A trianoni döntést követő, Erdélyből a megmaradt országba tartó átvándorlás során örmények is számosan kerültek a fővárosba. Egyházközségüket már 1922-ben megalapították, önálló tulajdonú istentiszteleti hellyel azonban 1974-ig nem bírtak. Az 50-es években vásárolta meg vezetőjük, *Kádár Dániel Antal* plébános a Lelkészség számára a Gellérthegy lábánál fekvő Orlay utcában a historizáló villa fele részét saját vagyonából, majd a másik felét

1974-ben, amelynek Ázbej Sándor építette át a fölszintjét kápolnává.

Az örmények térítő püspöke, *Világosító Szent Gergely* patrocíniumát viselő kápolna nagyobb részét az eredeti falak fogadják magukba. Ázbej a mellékhajón át megközelíthető főhajóhoz kapcsolta az újonnan épített, négy oldalán süttöi vörös mészkővel borított nyolcszögű apszist, amely centrális

elrendezése révén a keleti kereszténység térképezését idézi. Szintén keleti utalást hordoznak az egyenlő szárú bizánci keresztek, amelyek a főhajót tagoló négy márványoszlop zömök kockafejezeit díszítik. Az emberléptékű teret a szakrális atmoszféra mellett - valószínűleg az anyaghasználat miatt - a *Kádár-kor* hangulata is belengi.

Folytatjuk

Tiszta Szívvel 1956-ban – Egy hiánypótló kötet bemutatója a Fővárosi Örmény Klubban

A Fővárosi Örmény Önkormányzat által szervezett márciusi 21-i klubrendezvény keretében *Dr. Zsebők Csaba* történész beszélt nemrég megjelent könyvéről, amelyben az 56-os forradalom és szabadságharc eddig kevésbé feltárt fejezetével foglalkozik.

az 56-os „Tiszta szívvel” lap egyik eredeti (nagyon ritka) példányából felolvasta *Máté Imrének* a forradalom kitörését pár héttel korábban megíjósoló versét is.

Zsebők Csaba a kötet megírása előtt hajdani állambiztonsági forrásokat is kutatott. Ezekből is kiderült: a rendszerellenes egyetemistákból, s a pár oktatóból álló „Kolhoz Kör” és a Tiszta szívvel

című ELTE-s folyóirat „csapata” – سراiban például *I. Tóth Zoltánnal, Szabad Györggyel, Molnár Józseffel, illetve Máté Imrével, ifj. Domokos Pál Péterrel, Szakács Sándorral, Dr. Kabdebó Lóránttal* – rendkívül jelentős hatást gyakorolt az 1956-os eseményekre. „Félig nyilvánosan” ’56. március 15-én léptek színrre a Régi Országház Vendéglőben.

Pagonyi Judit

Jobbról Dr. Kabdebó Lóránt, Kelemen Elemér és Trencsényi Imre

Március 14-én ünnepség Kiss Ernő emléktáblájánál

A XV. kerület Örmény Nemzetiségi Önkormányzat Képviselő Testülete fennállása óta közösen megemlékezik március 15-ről és október 6-ról.

2002-től az Örmény Önkormányzat szervezésében állított *Kiss Ernő* örmény származású altábornagy, aradi vértanú emléktáblájával díszített emléktáblánál szerveznek ünnepséget és emlékünnepeket egyaránt.

Az emléktáblát *Nuridsány Zoltánné* kezdeményezésére, négy év utánajárással tudták elhelyezni a XV. kerület Kiss Ernő utca és Szentmihályi utca sarokház (volt Taródy Nagy Gyógyszertár) falán.

Leleplezte és felavatta *Katona Tamás* történész 2002 október 6-án. Kiss Ernő bronzplakettjét megmintázta *Nagy Előd* a kerületben élő festő és éremművész. Az első emléktábla volt Kiss Ernő aradi vértanúé a kerületben, az aradi vértanúk-ról elnevezett utcák sorában!

Nuridsány Zoltánné elnök köszöntötte a megjelenteket. S miután előzőleg feltettek egy fontos kérdést, amely így hangzott:

Balról: Várady Mária, Nuridsány Zoltánné, Belényessy István